

Rada
Európskej únie

V Bruseli 12. decembra 2023
(OR. en)

16588/23

LIMITE

ELARG 91
COWEB 161
COEST 657

POZNÁMKA

Od: Generálny sekretariát Rady
Komu: Rada

Č. dok. Kom.: COM (2023) 690 FINAL

Predmet: Návrh záverov Rady o rozširovaní

V rámci prípravy na zasadnutie Rady pre všeobecné záležitosti, ktoré sa uskutoční 12. decembra 2023, delegáciám v prílohe zasielame návrh záverov Rady o rozširovaní, ktorý v nadväznosti na rokovania vo Výbore stálych predstaviteľov vypracovalo predsedníctvo. Toto znenie sa predkladá Rade na preskúmanie na účely schválenia.

RADA PRE VŠEOBECNÉ ZÁLEŽITOSTI

NÁVRH ZÁVEROV RADY O ROZŠIROVANÍ

1. Rada náležite berie na vedomie oznámenie Komisie z 8. novembra 2023 o politike rozširovania EÚ vrátane správ týkajúcich sa Čiernej Hory, Srbska, Severného Macedónska, Albánska, Bosny a Hercegoviny, Kosova*, Turecka, Ukrajiny, Moldavskej republiky (ďalej len „Moldavsko“) a Gruzínska.
2. Rada potvrdzuje svoj záväzok v súvislosti s rozširovaním, a to v súlade s obnoveným konsenzom v otázke rozširovania schváleným Európskou radou v decembri 2006 a následnými závermi Rady a Európskej rady. V súlade s predchádzajúcimi závermi Rady a v rámci kodanských politických kritérií Rada opätovne potvrdzuje potrebu spravodlivej a prísnej podmienenosti, zásady vlastných zásluh a zvratnosti. Rada zdôrazňuje, že je dôležité zabezpečiť schopnosť EÚ zachovať a prehľbovať vlastný rozvoj vrátane schopnosti integrovať nových členov. Rada naďalej očakáva, že partneri prevezmú zodpovednosť a preukážu dôveryhodnosť svojich záväzkov a politickú vôľu tým, že budú vykonávať potrebné reformy a dosiahnu hmatateľný pokrok v základných otázkach.

* Týmto označením nie sú dotknuté pozície k štatútu a označenie je v súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244/1999 a so stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora k vyhláseniu nezávislosti Kosova.

3. Rozširovanie je geostrategickou investíciou do mieru, bezpečnosti, stability a prosperity. Je hnacou silou zlepšovania hospodárskych a sociálnych podmienok európskych občanov a znižovania rozdielov medzi krajinami a musí posilňovať hodnoty, na ktorých je Únia založená. Pokiaľ ide o vyhliadky na ďalšiu rozšírenú Úniu, EÚ aj budúce členské štáty musia byť pripravené. Ašpirujúci členovia musia v súlade s povahou prístupového procesu založenou na zásluhovosti a s pomocou EÚ zintenzívniť svoje reformné úsilie, najmä v oblasti právneho štátu. Únia musí zároveň položiť potrebné vnútorné základy a vykonať reformy. Stanovíme si dlhodobé ambície a spôsoby, ako ich dosiahnuť. Budeme sa venovať kľúčovým otázkam, ktoré súvisia s našimi prioritami a politikami, ako aj s našou schopnosťou konať. Tým sa posilní EÚ aj európska suverenita.
4. Útočná vojna Ruska proti Ukrajine ukazuje, že rozširovanie je tiež strategickou prioritou. Pripomínajúc v tejto súvislosti Solúnsku agendu z roku 2003 a závery Európskej rady z júna 2022, Rada potvrdzuje svoj plný a jednoznačný záväzok voči európskej perspektíve západného Balkánu, Ukrajiny, Moldavska a Gruzínska, pričom opätovne zdôrazňuje, že ich budúcnosť je v Európskej únii. Turecko zostáva kandidátskou krajinou a kľúčovým partnerom v mnohých oblastiach spoločného záujmu.
5. Rešpektovanie a záväzok podporovať hodnoty, na ktorých je EÚ založená, ako aj plnenie povinností vyžadovaných na členstvo v EÚ sú nevyhnutné pre všetkých partnerov, ktorí sa chcú pripojiť. Rada opätovne zdôrazňuje, že právny štát je základnou hodnotou, na ktorej je EÚ založená, a zostáva nevyhnutnou podmienkou na dosiahnutie pokroku smerom k členstvu v EÚ. Kľúčovými kritériami, na základe ktorých sa posudzuje pokrok smerom k členstvu v EÚ, zostávajú trvalé a nezvratné výsledky reforiem v oblasti právneho štátu a základných práv, fungovanie demokratických inštitúcií vrátane depolarizácie, verejná správa a hospodárske kritériá.

6. Jadrom hodnôt EÚ je ochrana základných práv. Rada venuje osobitnú pozornosť pokroku partnerov v tejto oblasti a pripomína, že celkovou prioritou sú dôveryhodné opatrenia na riešenie oznámených nedostatkov. Rada v tejto súvislosti opätovne zdôrazňuje dôležitosť dodržiavania práv dieťaťa a práv osôb patriacich k menšinám a osôb v zraniteľných situáciách, ako sú Rómovia, osoby so zdravotným postihnutím, lesby, gejovia, bisexuálne, transrodové a intersexuálne osoby (LGBTI) a osoby patriace k národnostným menšinám, a nediskriminačného zaobchádzania s nimi. Pokiaľ ide o rodovú rovnosť, Rada opätovne zdôrazňuje, že sa musí zabezpečiť posilnenie postavenia žien a dievčat a plné uplatňovanie ich základných práv. Rada pripomína, že sloboda prejavu a sloboda a pluralita médií sú kľúčovými piliermi demokratickej spoločnosti a že konkrétne a hmatateľné výsledky v týchto kľúčových oblastiach majú naďalej zásadný význam.
7. Rada tiež zdôrazňuje, že je potrebné, aby partneri pokročili v komplexnej reforme súdnictva, boji proti korupcii vrátane deoligarchizácie a v boji proti organizovanej trestnej činnosti. Rada pripomína, že v boji proti organizovanej trestnej činnosti sú naďalej potrebné presvedčivé výsledky, pokiaľ ide o právoplatné odsúdenia a zaistenie a konfiškáciu majetku získaného trestnou činnosťou.
8. Na západnom Balkáne je naďalej potrebné rozhodné úsilie na podporu zmierenia a regionálnej stability, a to aj tým, že sa vyriešia dvojstranné spory partnerov a problémy, ktoré majú korene v minulosti, v súlade s medzinárodným právom a stanovenými zásadami, vrátane Dohody o otázkach nástupníctva.
9. Rada dôrazne podčiarkuje zásadný význam ďalšieho prehĺbovania spolupráce v otázkach zahraničnej politiky a očakávaní Únie, že partneri sa plne zosúladi so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou (SZBP) EÚ vrátane reštriktívnych opatrení, čo je kľúčový aspekt integračného procesu EÚ a dôrazné vyjadrenie strategického rozhodnutia partnera a jeho miesta v spoločenstve hodnôt. EÚ naďalej stojí po boku partnerov a poskytuje pomoc najmä tým, ktorých postoje sú plne zosúladené, a to aj s cieľom zvýšiť ich odolnosť voči hybridným hrozbám. Mimoriadne dôležité zostáva zabrániť obchádzaniu reštriktívnych opatrení EÚ vrátane tých, ktoré boli prijaté v reakcii na ruskú útočnú vojnu proti Ukrajine.

10. Rada víta úspešnú spoluprácu s partnermi v oblasti boja proti hybridným hrozbám, ako aj boja proti terorizmu, radikalizácii a organizovanej trestnej činnosti a je naďalej odhodlaná ďalej prehĺbovať spoluprácu v týchto oblastiach. Dôležitou prioritou zostáva boj proti manipulácii s informáciami vrátane dezinformácií. Rada pripomína, že Európska únia zintenzívni spoluprácu s partnermi v boji proti falošným ruským naratívom a dezinformáciám o útočnej vojne Ruska proti Ukrajine.
11. Kľúčovou výzvou je naďalej neregulárna migrácia, ktorá si vyžaduje nepretržitú spoluprácu a koordináciu so všetkými partnermi. Rada vyjadruje partnerom zo západného Balkánu uznanie za ich konštruktívnu spoluprácu a Turecku za pokračujúce úsilie v oblasti prijímania utečencov, ktorých počet v krajine je jeden z najvyšších na svete. Rada tiež zdôrazňuje, že je mimoriadne dôležité, aby partneri harmonizovali svoje vízové politiky s EÚ.
12. Rada vyzýva všetkých partnerov, aby jasne informovali svojich občanov o výhodách a povinnostiach vyplývajúcich z ich cesty do EÚ, ako aj o svojom záväzku v súvislosti s hodnotami EÚ a potrebnými reformami.
13. EÚ bude naďalej posilňovať a zintenzívňovať svoju podporu na všetkých úrovniach pre politickú, hospodársku a sociálnu transformáciu budúcich členov EÚ na základe hmatateľného pokroku v oblasti právneho štátu a v sociálno-ekonomických reformách, ako aj v súvislosti s dodržiavaním hodnôt, pravidiel a noriem EÚ zo strany partnerov. EÚ bude naďalej poskytovať významnú finančnú a technickú pomoc partnerom, a to najmä prostredníctvom nástroja predvstupovej pomoci (IPA) a Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa (NDICI – Globálna Európa), ako aj prostredníctvom vytvárania partnerstiev a nástroja TAIEX. Podľa zásady podmienenosti a zásady prvoradosti politiky je táto finančná pomoc zameraná na pomoc partnerom pri prijímaní reforiem a dosahovaní úplného zosúladenia s *acquis* EÚ.

14. Rada je naďalej odhodlaná priblížiť partnerov k EÚ, pripraviť pôdu pre prístupenie a priniesť občanom konkrétne výhody už počas procesu rozširovania. Na tento účel Rada nabáda na preskúmanie dodatočných opatrení zameraných na ďalšiu implementáciu postupnej integrácie zvratným spôsobom založeným na zásluhách, v súlade so závermi Európskej rady z júna 2022. Rada zdôrazňuje, že je dôležité v plnej miere využiť potenciál existujúcich právnych nástrojov, a so záujmom očakáva preskúmanie návrhov na ďalšiu postupnú integráciu na ceste k plnému členstvu vrátane ďalšieho prehlbovania odvetvovej spolupráce EÚ s partnermi v oblastiach spoločného záujmu, a to na základe revidovanej metodiky rozširovania. Rada v tejto súvislosti berie na vedomie oznámenie Komisie o novom pláne rastu pre západný Balkán, ktorého cieľom je urýchliť sociálno-ekonomickú konvergenciu medzi západným Balkánom a EÚ na základe prísnych podmienok a povzbudiť región, aby urýchlil tempo reforiem súvisiacich s EÚ v základných otázkach v záujme podpory ich cesty do EÚ. Očakáva sa, že jeho navrhované vykonávanie bude okrem iného spojené s pokrokom v oblasti *acquis*, regionálnou spoluprácou a konštruktívnym zapojením Srbska a Kosova do dialógu, ktorý sprostredkúva EÚ. Regionálna politika Východného partnerstva bude tiež naďalej podporovať Ukrajinu, Moldavsko a Gruzínsko na ich ceste do EÚ.

ČIERNÁ HORA

15. Rada víta vytvorenie novej vlády a nabáda ju, aby urýchlene pokročila na ceste Čiernej Hory do EÚ a v jej strategickom smerovaní. Na urýchléné obnovenie funkčnosti demokratických inštitúcií a splnenie dlhodobých reformných záväzkov sú potrebné politický konsenzus a vôľa.
16. Rada víta celkový pokrok, ktorý sa doteraz dosiahol v prístupových rokovaníach, pričom sa otvorilo 33 preverovaných kapitol a 3 kapitoly sa predbežne uzavreli. Čierna Hora by mala bezodkladne presmerovať svoje úsilie na splnenie predbežných kritérií kapitol 23 a 24, ktoré sa týkajú právneho štátu. Kým sa nedosiahne tento míľnik, žiadne ďalšie kapitoly sa predbežne neuzavrú. Rada pripomína, že pokrok v týchto kapitolách je nevyhnutný a bude aj naďalej určovať celkové tempo prístupových rokovaní.

17. Rada pripomína, že je naliehavo potrebné obnoviť fungovanie hlavných justičných orgánov, a to najmä dokončením doteraz nerealizovaných vymenovaní, a urýchliť a prehĺbiť vykonávanie kľúčových reforiem v oblasti súdnictva s cieľom zaručiť nezávislý, efektívny a kvalitný súdny systém. Rada víta vymenovanie 7. sudcu ústavného súdu, ktorý je teraz plne funkčný.
18. Rada nabáda Čiernu Horu, aby zvýšila úsilie, a to najmä v kritických oblastiach, ako je boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti. Hoci uznáva dosiahnutý pokrok, Čierna Hora musí zlepšiť svoje výsledky v oblasti vyšetrení, trestných stíhaní, právoplatných odsúdení a zaistenia a konfiškácie majetku získaného trestnou činnosťou.
19. Rada berie na vedomie určitý pokrok, tiež však nabáda Čiernu Horu, aby zintenzívnila svoje úsilie v oblasti slobody prejavu a slobody médií, a to aj pokiaľ ide o inštitucionálnu ochranu novinárov pred všetkými formami násilia.
20. Pokiaľ ide o hospodárske kritériá, Rada víta silné oživenie a stabilný rast hospodárstva, stabilitu bankového a finančného sektora a zlepšenie na trhu práce. Rada nabáda Čiernu Horu, aby vykonala štrukturálne reformy, znížila verejný dlh a pokračovala v úsilí o posilnenie fiškálneho riadenia a transparentnosti.
21. Rada víta rozhodnutie vlády ďalej rozvíjať regionálnu spoluprácu a podporovať dobré susedské vzťahy.
22. Rada vyjadruje Čiernej Hore veľké uznanie za jej dôslednú spoluprácu v otázkach zahraničnej politiky a za jej trvalé a dlhodobé úplné zosúladenie so SZBP EÚ, aj pokiaľ ide o reštriktívne opatrenia EÚ, čo je silným signálom strategického záväzku Čiernej Hory na ceste do EÚ. Víta tiež, že Čierna Hora sa naďalej aktívne zapája do misií a operácií EÚ v rámci spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (SBOP).

SRBSKO

23. Rada pripomína svoje závery z 13. decembra 2022 a zdôrazňuje význam silnej politickej vôle a konzistentnosti pri vykonávaní reforiem súvisiacich s EÚ s cieľom dosiahnuť strategický cieľ Srbska vstúpiť do EÚ. Rada pripomína, že celkové tempo prístupových rokovaní sa bude naďalej odvíjať od pokroku Srbska v kapitolách týkajúcich sa právneho štátu a normalizácie vzťahov s Kosovom.
24. Rada víta celkový pokrok, ktorý sa doteraz dosiahol v prístupových rokovaníach, pričom sa otvorilo 22 z 35 rokovacích kapitol a 2 kapitoly sa predbežne uzavreli. Srbsko by sa malo zamerať na splnenie predbežných kritérií kapitol 23 a 24, ktoré sa týkajú právneho štátu. Rada víta včasné prijatie piatich zákonov, ktorými sa vykonávajú ústavné zmeny z roku 2022. Na vykonanie reforiem v základných oblastiach vrátane súdnictva je však potrebná ďalšia práca a politický záväzok. Srbsko musí tiež naďalej venovať osobitnú pozornosť plnému dodržiavaniu základných práv vrátane ochrany najzraniteľnejších skupín, ako aj nediskriminačnému zaobchádzaniu s osobami patriacimi k menšinám, a to v celom Srbsku.
25. Rada zdôrazňuje, že je potrebné, aby Srbsko zintenzívnilo úsilie v boji proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti. Srbsko musí takisto dosiahnuť konkrétne výsledky a presvedčivú úspešnosť v súvislosti s účinnými vyšetrovaniami, stíhaniami, právoplatnými odsúdeniami, zmrazením a konfiškáciou majetku získaného trestnou činnosťou.
26. Rada opätovne vyjadruje znepokojenie nad tým, že pri zlepšovaní celkového prostredia pre slobodu prejavu a nezávislosť médií sa dosiahol len obmedzený pokrok. Rada nabáda Srbsko, aby zintenzívnilo úsilie o účinné vykonávanie svojho akčného plánu mediálnej stratégie.
27. Rada opätovne vyzýva srbské orgány, aby objektívne a jednoznačne komunikovali o EÚ a aktívne sa zapájali do predchádzania všetkým formám dezinformácií a zahraničnej manipulácie s informáciami a boja proti nim, a to vo všetkých mediálnych kanáloch.

28. Rada naďalej zdôrazňuje význam zmysluplnej regionálnej spolupráce pri vnútroštátnom riešení prípadov vojnových zločinov, vyriešenia zostávajúcich prípadov nezvestných osôb a plnej spolupráce s Medzinárodným reziduálnym mechanizmom pre trestné tribunály. Nemala by existovať žiadna podpora pre odsúdených vojnových zločincov ani pre glorifikáciu alebo popieranie ich zločinov.
29. S cieľom zlepšiť podmienky riadneho fungovania demokratických inštitúcií Rada dôrazne nabáda Srbsko, aby sa zaoberalo dlhodobými odporúčaniami OBSE/ODIHR a orgánov Rady Európy, a to aj tými, ktoré sa týkajú kľúčových aspektov volebného procesu.
30. Rada berie na vedomie posúdenie Komisie, podľa ktorého si Srbsko zachováva úroveň pripravenosti v súvislosti s úvodnými kritériami v bloku 3 (konkurencieschopnosť a inkluzívny rast). Hoci Rada víta dobrú úroveň pripravenosti Srbska, pokiaľ ide o hospodárske kritériá, nabáda ho, aby súkromnému sektoru poskytlo ďalší impulz urýchlením štrukturálnych reforiem verejnej správy a riadenia štátom vlastnených podnikov.
31. Rada víta, že Srbsko sa naďalej angažuje vo viacerých iniciatívach regionálnej spolupráce, a nabáda ho, aby ďalej posilňovalo dobré susedské vzťahy a prispievalo k stabilite a zmiereniu so všetkými partnermi v regióne.
32. Rada opätovne vyjadruje pevné očakávanie, že Srbsko ako najvyššiu prioritu zintenzívni úsilie o plné zosúladenie s pozíciami EÚ v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a s jej reštriktívnymi opatreniami vrátane reštriktívnych opatrení týkajúcich sa Ruska a Bieloruska. Rada tiež vyzýva srbské orgány, aby sa zdržali krokov a vyhlásení proti pozíciám EÚ v zahraničnej politike a iných strategických záležitostiach. Rada náležite berie na vedomie humanitárnu a inú pomoc Srbska Ukrajine. Rada tiež víta, že sa zlepšila spolupráca Srbska s EÚ s cieľom zabrániť obchádzaniu reštriktívnych opatrení EÚ, a nabáda Srbsko, aby v tomto úsilí pokračovalo. Rada víta, že Srbsko sa naďalej aktívne zapája do misií a operácií EÚ v rámci SBOP EÚ a významne k nim prispieva.

33. Hoci Rada uznáva pokrok v tejto oblasti, naďalej zdôrazňuje, že je potrebné, aby Srbsko v plnej miere splnilo svoj záväzok dosiahnuť súlad s vízovou politikou EÚ.
34. Rada opätovne zdôrazňuje, že násilie sa nedá ničím ospravedlniť, a dôrazne odsudzuje násilné činy protestujúcich kosovských Srbov proti občanom, jednotkám KFOR, orgánom presadzovania práva a médiám z 29. mája 2023 a násilný útok na kosovskú políciu na severe Kosova z 24. septembra 2023. Rada očakáva, že Srbsko bude v plnej miere spolupracovať a prijme všetky potrebné opatrenia na to, aby páchatel'ov útokov zadržalo a urýchlene postavilo pred súd. Rada vyjadruje poľutovanie nad tým, že Srbsko v tejto súvislosti neprijalo dostatočné opatrenia. Rada vyjadruje znepokojenie nad tým, že v blízkosti Kosova sa opakovane zhromažďujú vojenské sily Srbska, a berie na vedomie následné zníženie počtu jednotiek a vybavenia. Srbsko a Kosovo musia vyvíjať trvalé úsilie o zmiernenie napätia, zdržať sa jednostranných a provokačných krokov, ktoré by mohli vyvolať napätie a násilie, a prestať s polarizujúcou rétorikou. Rada víta, že Srbsko podniklo určité kroky správnym smerom, a to aj tým, že verejne nabádalo kosovských Srbov, aby sa zúčastnili na komunálnych voľbách na severe Kosova. Srbsko by tiež malo nabádať kosovských Srbov, aby sa vrátili do inštitúcií, z ktorých odišli. Rada v súlade so závermi Európskej rady z 26. – 27. októbra 2023 pripomína, že ak obe strany nezmiernia napätie, bude to mať dôsledky.
35. Rada očakáva, že Srbsko a Kosovo nájdu udržateľné riešenie situácie na severe Kosova, ktoré všetkým občanom zaručí bezpečnosť, ochranu a participatívnu demokraciu.
36. Rada očakáva, že Srbsko sa v dobrej viere a v duchu kompromisu zapojí do dialógu, ktorý sprostredkúva EÚ, s cieľom dosiahnuť komplexnú právne záväznú dohodu s Kosovom o normalizácii vzťahov v súlade s medzinárodným právom a *acquis* EÚ, a to bez ďalšieho odkladu. Táto dohoda by sa mala zamerať na všetky kľúčové nedoriešené otázky, a prispieť tak k regionálnej stabilite. Normalizácia vzťahov a plnenie záväzkov vyplývajúcich z dialógu sú základnými podmienkami európskej cesty oboch strán, a ak sa nedosiahne pokrok, obom hrozí, že prídu o významné príležitosti.

37. Rada víta Dohodu o ceste k normalizácii vzťahov medzi Kosovom a Srbskom a prílohu o jej vykonávaní, ktoré boli prijaté vo februári a v marci 2023, a vyjadruje poľutovanie nad tým, že obe strany nedostatočne vykonávajú túto dohodu, ako aj ďalšie zostávajúce záväzky, ktoré sa dosiahli v rámci dialógu sprostredkovanom EÚ pod vedením vysokého predstaviteľa a s podporou osobitného zástupcu EÚ. Vyzýva Srbsko a Kosovo, aby tieto záväzky v plnej miere rešpektovali a splnili bez ďalšieho odkladu a podmienok. Zahŕňa to aj založenie združenia/spoločenstva obcí s väčšinovým srbským obyvateľstvom. Rada víta pripravenosť Srbska a Kosova prijať návrh štatútu, ktorý obom stranám predložil sprostredkovateľ EÚ, s tým, že je potrebné na tomto základe vykonať ďalšiu prácu.
38. Rada žiada Komisiu a vysokého predstaviteľa, aby do konca januára 2024 urýchlene navrhli Rade zmeny kritérií kapitoly 35 prístupových rokovaní Srbska tak, aby odrážali povinnosti Srbska vyplývajúce z dohody a prílohy o jej vykonávaní.

SEVERNÉ MACEDÓNSKO

39. Pripomínajúc závery Rady z júla 2022, Rada víta prvú medzivládnu konferenciu so Severným Macedónskom, ktorá sa konala v júli 2022, a úspešné ukončenie preverovacích zasadnutí. Rada je pripravená zvolať ďalšiu medzivládnu konferenciu bez ďalších odkladov alebo dodatočného politického rozhodnutia, hneď ako Severné Macedónsko splní svoj záväzok dokončiť ústavné zmeny, ako sa uvádza v záveroch Rady z júla 2022, v súlade so svojimi vnútornými postupmi. Rada vyzýva Severné Macedónsko, aby tieto zmeny urýchlene dokončilo. Rada je následne pripravená čo najskôr otvoriť prvý rokovací blok v súlade s rokovacím rámcom.
40. Rada nabáda všetky strany v parlamente, aby sa zamerali na pokrok v reformách súvisiacich s EÚ a na proces pristúpenia k EÚ.

41. Rada víta úroveň pripravenosti Severného Macedónska v kľúčových oblastiach a zdôrazňuje, že je dôležité urýchliť reformy orientované na EÚ a ďalej konsolidovať ich vykonávanie, a to najmä v oblastiach základných otázok a právneho štátu. Severné Macedónsko musí zabezpečiť nezávislosť, profesionalitu a nestrannosť súdnictva, boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti a reformu verejnej správy. Rada vyjadruje vážne znepokojenie nad niektorými zmenami trestného zákonníka, ktoré sa týkajú veľkého počtu prípadov korupcie na vysokých miestach, ako aj nad neprimeraným vonkajším vplyvom na prácu súdnej rady a súdnictva. Rada tiež vyzýva Severné Macedónsko, aby pokračovalo v úsilí o ďalšie posilnenie základných práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám alebo komunitám, slobody médií a slobody prejavu.
42. Rada pripomína, že je potrebné dokončiť preskúmanie a vykonávanie reformovaných volebných právnych predpisov v súlade s odporúčaniami OBSE/ODIHR a Benátskej komisie, a to inkluzívnym a včasným spôsobom.
43. Pokiaľ ide o hospodárske kritériá, Rada víta dosiahnutý pokrok, a to najmä v oblasti fiškálnej udržateľnosti, a nabáda Severné Macedónsko, aby pokračovalo v úsilí o ďalšie plnenie požiadaviek vnútorného trhu EÚ a o zvládanie konkurenčného tlaku a trhových síl v rámci Únie.
44. Rada konštatuje, že základnými prvkami procesu rozširovania, ako aj procesu stabilizácie a pridruženia sú aj naďalej dobré susedské vzťahy a regionálna spolupráca. Rada pripomína, že je dôležité dosiahnuť hmatateľné výsledky a v dobrej viere vykonávať dvojstranné dohody vrátane Dohody z Prespy s Gréckom a Zmluvy o priateľstve, dobrých susedských vzťahoch a spolupráci s Bulharskom.

45. Rada dôrazne vyjadruje Severnému Macedónsku uznanie za jeho dôslednú spoluprácu v otázkach zahraničnej politiky a najmä za jej úplné zosúladenie so SZBP EÚ, a to aj pokiaľ ide o reštriktívne oparenia EÚ, čo je silným prejavom strategického záväzku Severného Macedónska na ceste do EÚ. Rada víta, že Severné Macedónsko sa naďalej aktívne zapája do misií a operácií EÚ v rámci SBOP EÚ. Rada tiež vyjadruje uznanie Severnému Macedónsku za jeho aktívnu úlohu v zložitom geopolitickom kontexte počas jeho funkčného obdobia ako predsedu Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE).

ALBÁNSKO

46. Rada víta prvú medzivládnu konferenciu s Albánskom, ktorá sa uskutočnila v júli 2022. Rada víta pokrok v reformách, ktorý sa dosiahol v minulom roku, vrátane úspešného ukončenia preverovacích zasadnutí. Rada so záujmom očakáva uskutočnenie ďalších krokov v prístupovom procese Albánska a čo najskoršie otvorenie prvého rokovacieho bloku.
47. Rada pripomína, že inkluzívny a konštruktívny politický dialóg v krajine má naďalej zásadný význam pre pokrok v prijímaní reforiem súvisiacich s EÚ.
48. Rada víta pokrok, ktorý sa dosiahol najmä v oblastiach základných otázok a najmä v oblasti právneho štátu, pokračujúce vykonávanie komplexnej reformy súdnictva a reformu verejnej správy. Rada víta, že proces preverovania neustále napreduje a priniesol hmatateľné výsledky. Rada zdôrazňuje, že je dôležité urýchliť reformy orientované na EÚ a ďalej konsolidovať ich vykonávanie. Rada s uspokojením berie na vedomie konkrétne výsledky, ktoré dosiahli osobitné štruktúry proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, a pokračujúcu dobrú spoluprácu s orgánmi presadzovania práva EÚ a členských štátov. Je potrebné pokračovať v úsilí o dosiahnutie dobrých výsledkov v boji proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti. Potrebná je aj intenzívnejšia spolupráca pri vyšetrovaniach, a to aj s Európskym úradom pre boj proti podvodom (OLAF).

49. Rada vyzýva Albánsko, aby pokračovalo v úsilí o ďalšie posilnenie ochrany základných práv, slobody médií a slobody prejavu, ako aj práv osôb patriacich k menšinám. Rada podporuje vykonanie komplexnej pozemkovej reformy a konsolidáciu vlastníckych práv transparentným spôsobom, okrem iného prostredníctvom konzultácií so všetkými príslušnými zainteresovanými stranami, a to aj riešením prípadov falšovania dokladov a rýchlym dosiahnutím pokroku v procese registrácie a kompenzácií. Rada víta prijatie sekundárnych právnych predpisov o menšinách a naďalej naliehavo vyzýva Albánsko, aby urýchlene prijalo a implementovalo súvisiace zostávajúce vykonávacie predpisy týkajúce sa rámcového zákona o ochrane osôb patriacich k národnostným menšinám z roku 2017 v súlade s európskymi normami a so zapojením všetkých príslušných zainteresovaných strán. Rada tiež nabáda Albánsko, aby dokončilo všetky procesy súvisiace s celoštátnym sčítaním ľudu v súlade s medzinárodnými normami.
50. Pokiaľ ide o migráciu, Albánsko by malo naďalej aktualizovať svoj právny rámec s *acquis* EÚ. Hoci Rada uznáva dosiahnutý pokrok, nabáda Albánsko, aby splnilo svoj záväzok dosiahnuť súlad s vízovou politikou EÚ.
51. Pokiaľ ide o hospodárske kritériá, Rada víta odolnosť a silné oživenie albánskeho hospodárstva a nabáda Albánsko, aby pokračovalo v úsilí o ďalšie plnenie požiadaviek vnútorného trhu EÚ a o zvládanie konkurenčného tlaku a trhových síl v rámci Únie.
52. Rada víta, že Albánsko sa naďalej konštruktívne zapája do regionálnej spolupráce. Rada konštatuje, že základnými prvkami procesu rozširovania, ako aj procesu stabilizácie a pridruženía sú aj naďalej dobré susedské vzťahy a regionálna spolupráca.
53. Rada dôrazne vyjadruje Albánsku uznanie za jeho dôslednú spoluprácu v otázkach zahraničnej politiky a najmä za jej úplné zosúladenie so SZBP EÚ, a to aj pokiaľ ide o reštriktívne opatrenia EÚ, čo je silným prejavom strategického záväzku Albánska na ceste do EÚ. Rada víta, že Albánsko sa naďalej aktívne zapája do misií a operácií EÚ v rámci SBOP EÚ. EÚ tiež vyjadruje Albánsku uznanie za jeho aktívnu účasť ako nestáleho člena v Bezpečnostnej rade OSN pri presadzovaní a obrane medzinárodného poriadku založeného na pravidlách.

TURECKO

54. Rada pripomína všetky predchádzajúce závery Rady a Európskej rady týkajúce sa vzťahov Európskej únie s Tureckom, predovšetkým závery týkajúce sa strategického záujmu Európskej únie o stabilné a bezpečné prostredie vo východnom Stredozemí a o rozvoj kooperatívneho a vzájomne prospešného vzťahu s Tureckom.
55. EÚ je naďalej pripravená spolupracovať s Tureckom postupným, primeraným a zvratným spôsobom vo viacerých oblastiach spoločného záujmu s výhradou podmienok, ktoré členovia Európskej rady stanovili 25. marca 2021 a v predchádzajúcich záveroch Európskej rady. Rada je tiež naďalej odhodlaná udržiavať otvorený a úprimný dialóg s cieľom riešiť spoločné výzvy a spolupracovať v kľúčových oblastiach spoločného záujmu, ako sú migrácia, verejné zdravie, klíma, boj proti terorizmu a regionálne otázky. Rada berie na vedomie pokračovanie dialógov na vysokej úrovni medzi EÚ a Tureckom o viacerých z týchto otázok.
56. Rada náležite berie na vedomie nedávne zlepšenie vzťahov medzi Tureckom a Gréckom v očakávaní, že bude udržateľné. Víta zmiernenie napätia vo východnom Stredozemí, ktoré je potrebné zachovať.
57. EÚ rýchlo solidárne reagovala na zemetrasenia, ktoré postihli juhovýchodné Turecko vo februári 2023, poskytla záchranné tímy a materiálnu podporu prostredníctvom mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany a prispela k mobilizácii celkového prísľubu medzinárodného spoločenstva vo výške 6 miliárd EUR.

58. Rada naďalej očakáva, že Turecko sa jednoznačne zaviazá k dobrým susedským vzťahom a mierovému urovnávaniu sporov, pričom sa v prípade potreby obráti na Medzinárodný súdny dvor. Rada, ako sa uvádza vo všetkých príslušných záveroch, ako aj vo vyhlásení z 21. septembra 2005, vyzýva Turecko, aby splnilo svoje záväzky vyplývajúce z rokovacieho rámca vrátane úplného nediskriminačného vykonávania dodatkového protokolu k dohode o pridružení voči všetkým členským štátom. Uznanie všetkých členských štátov má zásadný význam. Turecko musí normalizovať svoje vzťahy s Cyperskou republikou a rešpektovať zvrchovanosť a územnú celistosť všetkých členských štátov EÚ, ako aj všetky ich zvrchované práva v súlade s právom EÚ a medzinárodným právom vrátane Dohovoru Organizácie Spojených národov o morskom práve.
59. Pripomínajúc predchádzajúce závery Rady a Európskej rady, EÚ sa naďalej plne zasadzuje za komplexné riešenie cyperského problému v medziach rámca schváleného OSN, v súlade so všetkými príslušnými rezolúciami BR OSN, so zásadami, na ktorých je založená EÚ, a s *acquis*. Je naďalej veľmi dôležité, aby sa Turecko zaviazalo a prispievalo k takémuto mierovému urovnaniu vrátane jeho vonkajších aspektov. EÚ vyzýva na urýchlené obnovenie rokovaní a je pripravená zohrávať aktívnu úlohu pri podpore všetkých fáz procesu pod vedením OSN. Rada pripomína význam štatútu mestskej časti Varoša, odsudzuje všetky jednostranné kroky Turecka, ktoré sú v rozpore s rezolúciami Bezpečnostnej rady OSN, a opakuje svoje výzvy na ich okamžité zrušenie. Rada vyzýva Turecko, aby dodržiavalo príslušné rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN, najmä rezolúcie č. 541, 550, 789 a 1251.

60. V súlade so závermi Rady z predchádzajúcich rokov, v ktorých sa tiež pripomínajú medzinárodné záväzky Turecka v tejto súvislosti, Rada opätovne vyjadruje vážne znepokojenie nad pokračujúcim a hlboko znepokojujúcim zhoršovaním sa situácie v oblasti demokracie, právneho štátu a základných práv. Systémová nedostatočná nezávislosť a neprímeraný tlak na súdnictvo, ako aj obmedzovanie slobody médií a slobody prejavu naďalej vyvolávajú vážne obavy. Turecko by malo zintenzívniť spoluprácu s Radou Európy a jej príslušnými orgánmi a inštitúciami, zaoberať sa ich kľúčovými odporúčaniami, plne vykonávať Európsky dohovor o ľudských právach (EDLP) a iné medzinárodné nástroje v oblasti ľudských práv, ktorých je Turecko zmluvnou stranou, ako aj vykonávať všetky rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva v súlade s článkom 46 EDLP. Pokračujúce nevykonávanie rozsudkov EDLP zo strany Turecka vyvoláva otázky týkajúce sa jeho záväzku dodržiavať zásady právneho štátu a základné práva, ako aj jeho medzinárodné záväzky. Rada vyzýva Turecko, aby urýchlene zvrátilo negatívne trendy vo všetkých týchto oblastiach a dôveryhodne riešilo mnohé závažné nedostatky identifikované v správe Komisie.
61. Pokiaľ ide o hospodárske kritériá, Rada nabáda Turecko, aby pokračovalo vo vykonávaní krokov s cieľom vrátiť sa k makroekonomickým politikám orientovaným viac na stabilitu a riešiť pretrvávajúce obavy týkajúce sa riadneho fungovania trhového hospodárstva Turecka vrátane inštitucionálneho a regulačného prostredia. Rada ďalej pripomína, že je potrebné, aby Turecko splnilo svoje povinnosti týkajúce sa vykonávania colnej únie medzi EÚ a Tureckom a zabezpečilo jej účinné uplatňovanie vo všetkých členských štátoch. Rada tiež opätovne zdôrazňuje, že voľný pohyb tovaru vrátane tovaru s dvojakým použitím by nemal viesť k obchádzaniu reštriktívnych opatrení EÚ.

62. Kľúčovým rámcom pre spoluprácu v oblasti migrácie zostáva vyhlásenie EÚ a Turecka z roku 2016, ktoré naďalej prináša výsledky. V súlade so závermi Európskej rady z októbra 2021 Rada očakáva, že Turecko zabezpečí úplné a nediskriminačné vykonávanie vyhlásenia EÚ a Turecka, a to aj vo vzťahu k Cyperskej republike, obnoví návraty a zabráni neoprávneným príchodom. Úplné a účinné vykonávanie dohody o readmisii medzi EÚ a Tureckom a spolupráca v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí so všetkými členskými štátmi EÚ majú naďalej zásadný význam. Rada zdôrazňuje, že je potrebné, aby Turecko dosiahlo súlad s vízovou politikou EÚ.
63. Rada s hlbokým znepokojením konštatuje, že zahraničná politika Turecka, ako sa uvádza v správe Komisie, je čoraz viac v rozpore s prioritami EÚ v rámci spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, a opätovne zdôrazňuje svoje silné očakávanie, že Turecko zintenzívni zosúlad'ovanie s pozíciami EÚ v oblasti SZBP a reštriktívnymi opatreniami ako najvyššiu prioritu. Hoci Rada uznáva konštruktívnu úlohu Turecka pri uľahčovaní vývozu ukrajinského obilia, Rada vyjadruje hlboké poľutovanie nad tým, že Turecko sa nezosúladilo s reštriktívnymi opatreniami EÚ prijatými v reakcii na útočnú vojnu Ruska proti Ukrajine, a zdôrazňuje, že je mimoriadne dôležité zabrániť ich obchádzaniu.
64. Rada s poľutovaním konštatuje, že Turecko sa naďalej vzd'ahuje od Európskej únie, a pripomína svoje predchádzajúce závery, v ktorých konštatovala, že prístupové rokovania s Tureckom sa preto v podstate zastavili a nemožno uvažovať o otvorení alebo uzavretí žiadnych ďalších kapitol.

BOSNA A HERCEGOVINA

65. Rada berie na vedomie správu Komisie o Bosne a Hercegovine z 8. novembra 2023 a jej odporúčanie a so záujmom očakáva nadchádzajúce rokovanie Európskej rady o tejto otázke.

66. Rada víta reformné úsilie Bosny a Hercegoviny v nadväznosti na udelenie štatútu kandidátskej krajiny v decembri 2022. Rada nabáda Bosnu a Hercegovinu, aby splnila 14 kľúčových priorít uvedených v stanovisku Komisie k jej žiadosti o členstvo v EÚ, ktoré Rada schválila v roku 2019, vrátane vykonania všetkých zostávajúcich krokov uvedených v odporúčaní Komisie týkajúcom sa štatútu kandidátskej krajiny, zohľadňujúc pritom závery Európskej rady z júna 2022. Napriek negatívnemu vývoju v entite *Republika srbská* boli prijaté niektoré dôležité kroky a záväzky na splnenie kľúčových priorít. Rada nabáda k ďalšiemu potrebnému pokroku v reformách. Rada pripomína, že je dôležité zabezpečiť úplný súlad všetkých prijatých zákonov s *acquis* EÚ a európskymi normami vrátane odporúčaní Benátskej komisie. EÚ je pripravená ďalej pomáhať Bosne a Hercegovine v jej reformách vrátane reforiem zameraných na jej cestu do EÚ a v ich nepretržitom vykonávaní.
67. Vzhľadom na inštitucionálne mechanizmy ustanovené v Daytonskej mierovej dohode musí Bosna a Hercegovina uskutočniť ďalšie ústavné a volebné reformy na zabezpečenie rovnosti a nediskriminácie všetkých občanov, konkrétne vykonaním judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Sejdić-Finci. Rada opakuje svoju výzvu na inkluzívny proces obmedzenej ústavnej a volebnej reformy prostredníctvom skutočného dialógu a v súlade s európskymi normami v snahe odstrániť všetky formy nerovnosti a diskriminácie vo volebnom procese. Rada zdôrazňuje, že by sa nemali prijať žiadne legislatívne ani politické kroky, ktoré by sťažili vykonávanie rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Sejdić-Finci a súvisiacich rozhodnutí alebo by prehĺbili rozpory.
68. Rada naliehavo vyzýva všetkých politických aktérov v Bosne a Hercegovine, aby sa zdržali provokatívnej rozvratnej rétoriky a činností vrátane spochybňovania zvrchovanosti, jednoty a územnej celistvosti krajiny a aby ukončili glorifikáciu odsúdených vojnových zločincov a aktívne podporovali zmierenie.

69. Rada ďalej opakuje, že je jednoznačne odhodlaná podporovať európsku perspektívu Bosny a Hercegoviny ako jednej, zjednotenej a zvrchovanej krajiny.
70. Rada je vážne znepokojená právnymi predpismi a iniciatívami v entite *Republika srbská*, ktoré sú v rozpore so smerovaním Bosny a Hercegoviny do EÚ, vrátane separatistickej rétoriky a spochybnovania ústavného poriadku krajiny. Rada vyjadruje poľutovanie nad prijatím právneho predpisu v entite *Republika srbská* o neuplatniteľnosti rozhodnutí Ústavného súdu Bosny a Hercegoviny v rámci tejto entity. Rada zdôrazňuje, že je potrebné rešpektovať zvrchovanosť, územnú celistosť, ústavný poriadok vrátane rozhodnutí ústavného súdu a medzinárodnú subjektivitu Bosny a Hercegoviny. Akékoľvek opatrenie proti týmto zásadám bude mať vážne dôsledky.
71. Rada konštatuje, že sa dosiahol len obmedzený pokrok, a zdôrazňuje potrebu posilniť právny štát, a to aj prijatím nového zákona o Vysokej rade pre sudcov a prokuratúru a prijatím zákona o súdoch. Vyzýva Bosnu a Hercegovinu, aby podnikla rozhodné kroky na boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti s cieľom dosiahnuť výsledky vo vyšetrovaniach a odsúdeniach, a to aj na vysokej úrovni. Víta uvedenie kontaktného miesta Europolu do prevádzky. Rozhodnutia ústavného súdu sa musia v plnej miere rešpektovať.
72. Rada konštatuje, že v oblasti základných práv sa vynaložilo obmedzené úsilie, ale víta vymenovanie ombudsmana ako mechanizmu na predchádzanie mučeniu a vyzýva Bosnu a Hercegovinu, aby výrazne zintenzívnila reformné úsilie v oblasti ľudských práv, rodovej rovnosti a nediskriminácie najmä bojom proti domácemu násiliu, násiliu páchanému na ženách a rodovo motivovanému násiliu a zabezpečením práv LGBTI osôb.

73. Rada vyjadruje poľutovanie nad zhoršením situácie v oblasti slobody prejavu a médií a naliehavo vyzýva Bosnu a Hercegovinu, aby zaistila bezpečnosť novinárov a primerané následné opatrenia na justičnej úrovni nadväzujúce na prípady hrozieb a násilia. Rada vyjadruje poľutovanie nad opätovným zavedením trestných sankcií za ohováranie v entite *Republika srbská* a nad tým, že zákonodárne zhromaždenie tejto entity nedávno prijalo v prvom čítaní návrh zákona, v ktorom sa skupiny občianskej spoločnosti označujú za „zahraničných agentov“ a ktorý je dôvodom na veľké znepokojenie.
74. Rada víta, že sa dosiahol určitý pokrok v reforme verejnej správy, najmä pokiaľ ide o prijatie zákona o slobode prístupu k informáciám. Očakáva, že sa podniknú ďalšie kroky na zabezpečenie profesionálnej a odpolitizovanej štátnej služby. Rada ďalej dôrazne nabáda Bosnu a Hercegovinu, aby vypracovala národný program na prijatie *acquis* s cieľom zabezpečiť koordináciu pri zosúladovaní právnych predpisov.
75. Rada víta pozitívne kroky prijaté na zlepšenie riadenia a koordinácie migrácie, najmä prijatie zákona o cudzincoch. Vyzýva krajinu, aby sa v plnej miere zosúladila s vízovou politikou EÚ, uzavrela s EÚ dohodu o štatúte agentúry Frontex a zabezpečila prístup k azylu.
76. Pokiaľ ide o hospodárske kritériá, Rada konštatuje, že Bosna a Hercegovina je v počiatočnom štádiu vytvárania fungujúceho trhového hospodárstva.
77. Rada víta obnovenie mandátu operácie EUFOR Althea, ktorá naďalej zohráva kľúčovú úlohu v podpore orgánov Bosny a Hercegoviny pri udržiavaní bezpečného prostredia pre všetkých občanov.
78. Rada opätovne zdôrazňuje význam pokračujúcej spolupráce medzi medzinárodnými aktérmi a vyjadruje podporu misii vysokého predstaviteľa a jeho úradu pri plnení programu 5+2.

79. Rada nabáda Bosnu a Hercegovinu, aby sa naďalej aktívne zapájala do regionálnej spolupráce, rozvíjala dobré susedské vzťahy a urýchlene ratifikovala všetky regionálne dohody o mobilite v rámci berlínskeho procesu.
80. Rada oceňuje výrazné zlepšenie zosúlad'ovania Bosny a Hercegoviny so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ, čo signalizuje jej jasné odhodlanie pokračovať v ceste do EÚ. Rada nabáda Bosnu a Hercegovinu, aby v tomto pozitívnom trende pokračovala, a vyzýva ju, aby zabezpečila úplné vykonávanie reštriktívnych opatrení, a to aj voči Rusku a Bielorusku.

KOSOVO

81. Rada víta pokračujúce odhodlanie Kosova držať sa európskej cesty a uskutočniť súvisiace reformy. EÚ je pripravená ďalej pomáhať Kosovu v jeho reformách vrátane reforiem zameraných na jeho európsku cestu a v ich nepretržitom vykonávaní. Rada so záujmom očakáva nadobudnutie platnosti liberalizácie vízového režimu s Kosovom 1. januára 2024.
82. Rada víta významný pokrok v reforme volebného systému, ktorá reaguje na dlhodobé odporúčania niekoľkých po sebe idúcich volebných pozorovateľských misií EÚ, a nabáda Kosovo, aby nové právne predpisy vykonalo pred budúcimi všeobecnými voľbami.
83. Rada konštatuje, že sa dosiahol obmedzený pokrok, pokiaľ ide o právny štát, boj proti organizovanej trestnej činnosti a boj proti korupcii, a vyzýva Kosovo, aby zlepšilo vykonávanie existujúcich nástrojov na zabezpečenie integrity, nezávislosti a efektívnosti súdneho systému a aby ďalej pokračovalo v reforme verejnej správy. Ďalší pokrok by sa mal dosiahnuť v účinnom presadzovaní základných práv vrátane rodovej rovnosti, ako aj práv menšinových komunit a LGBTI osôb, a v zabezpečení plnej ochrany kultúrneho a náboženského dedičstva. Rada naliehavo vyzýva Kosovo, aby vykonalo zákon o predchádzaní domácemu násiliu, násiliu páchanému na ženách a rodovo motivovanému násiliu a ochrane pred ním. Kosovo by malo bezodkladne vykonať rozhodnutie ústavného súdu týkajúce sa kláštora Dečani. Rada opätovne vyjadruje znepokojenie nad nedostatočnou slobodou prejavu a obmedzenou pluralitou na severe Kosova.

84. Rada je hlboko znepokojená situáciou na severe Kosova, a to aj pokiaľ ide o bezpečnosť. Napätie ešte viac zvýšili viaceré jednostranné kroky Kosova a Srbska, ako aj kolektívna výpoveď kosovských Srbov v kosovských inštitúciách a ich bojkot aprílových komunálnych volieb na severe Kosova. Rada dôrazne odsudzuje násilné činy protestujúcich kosovských Srbov proti občanom, jednotkám KFOR, orgánom presadzovania práva a médiám z 29. mája 2023. Nové komunálne voľby na severe Kosova by sa mali konať čo najskôr a kosovskí Srbi by sa mali na nich aktívne a bez akýchkoľvek predbežných podmienok zúčastniť. Kosovskí Srbi by sa mali tiež vrátiť do inštitúcií, z ktorých odišli. Kosovo by malo tento návrat uľahčiť a Srbsko by ho malo podporiť.

Rada pripomína, že v súlade s vyhlásením vysokého predstaviteľa v mene EÚ z 3. júna EÚ vykonáva voči Kosovu zvrtné opatrenia z dôvodu nedostatočných rozhodných opatrení na zmiernenie napätia na severe Kosova. Rada víta, že Kosovo podniklo kroky na splnenie niektorých požiadaviek EÚ. Rada pripomína, že EÚ je pripravená v prípade ďalšieho pokroku pri plnení existujúcich požiadaviek EÚ tieto opatrenia zrušiť. Rada sa bude touto záležitosťou naďalej zaoberať a vráti sa k nej na základe správy vysokého predstaviteľa o plnení týchto požiadaviek.

Rada opätovne zdôrazňuje, že násilie sa nedá ničím ospravedlniť, a dôrazne odsudzuje násilný útok na kosovskú políciu 24. septembra 2023. Rada konštatuje, že sa zlepšila spolupráca kosovskej polície s misiou EULEX v súvislosti s týmto útokom. Rada víta posilnenú prítomnosť KFOR-u najmä na hranici/demarkačnej čiare medzi Kosovom a Srbskom. Kosovo a Srbsko musia vyvíjať trvalé úsilie o zmiernenie napätia, zdržať sa jednostranných a provokačných krokov, ktoré by mohli vyvolať napätie a násilie, a prestať s polarizujúcou rétorikou. Rada v súlade so závermi Európskej rady z 26. – 27. októbra 2023 pripomína, že ak obe strany nezmiernia napätie, bude to mať dôsledky.

85. Rada očakáva, že Kosovo a Srbsko nájdu udržateľné riešenie situácie na severe Kosova, ktoré všetkým občanom zaručí bezpečnosť, ochranu a participatívnu demokraciu.
86. Rada očakáva, že Kosovo sa v dobrej viere a v duchu kompromisu zapojí do dialógu, ktorý sprostredkúva EÚ, s cieľom dosiahnuť komplexnú, právne záväznú dohodu so Srbskom o normalizácii vzťahov v súlade s medzinárodným právom a *acquis* EÚ, a to bez ďalšieho odkladu. Táto dohoda by sa mala zamerať na všetky kľúčové nedoriešené otázky, a prispieť tak k regionálnej stabilite. Normalizácia vzťahov a plnenie záväzkov vyplývajúcich z dialógu sú základnými podmienkami európskej cesty oboch strán, a ak sa nedosiahne pokrok, obom hrozí, že prídu o významné príležitosti.
87. Rada víta Dohodu o ceste k normalizácii vzťahov medzi Kosovom a Srbskom a prílohu o jej vykonávaní, ktoré boli prijaté vo februári a v marci 2023, a vyjadruje poľutovanie nad tým, že obe strany nedostatočne vykonávajú túto dohodu, ako aj ďalšie zostávajúce záväzky, ktoré sa dosiahli v rámci dialógu sprostredkovanom EÚ pod vedením vysokého predstaviteľa a s podporou osobitného zástupcu EÚ. Vyzýva Kosovo a Srbsko, aby tieto záväzky v plnej miere rešpektovali a splnili bez ďalšieho odkladu a podmienok. Zahŕňa to aj založenie združenia/spoločenstva obcí s väčšinovým srbským obyvateľstvom. Rada víta pripravenosť Kosova a Srbska prijať návrh štatútu, ktorý obom stranám predložil sprostredkovateľ EÚ, s tým, že je potrebné na tomto základe vykonať ďalšiu prácu.
88. Rada žiada osobitného zástupcu EÚ pre dialóg medzi Belehradom a Prištinou a pre iné regionálne otázky západného Balkánu, aby aktualizoval program budúcej kosovskej osobitnej skupiny pre normalizáciu s cieľom zohľadniť záväzky Kosova vyplývajúce z dohody a prílohy o jej vykonávaní.
89. Rada opätovne vyzdvihuje dôležitosť práce špecializovaných komôr Kosova a úradu špeciálnej prokuratúry a podporuje ju a zdôrazňuje, že je pripravená pomáhať im pri vykonávaní ich mandátu.

90. Rada pripomína význam úzkej spolupráce Kosova s misiou EULEX, ako aj s ďalšími relevantnými medzinárodnými aktérmi.
91. Pokiaľ ide o hospodárske kritériá, Rada konštatuje, že Kosovo sa nachádza medzi počiatočnou fázou a určitou úrovňou príprav na vytvorenie fungujúceho trhového hospodárstva.
92. Rada vyzýva Kosovo, aby sa urýchlene aktívne a konštruktívne zapojilo do činností regionálnej spolupráce a splnilo svoje záväzky v rámci CEFTA a dohody o stabilizácii a pridružení, a to aj tým, že zruší svoje rozhodnutie zakázať dovoz tovaru zo Srbska. Rada víta, že Kosovo ratifikovalo tri „dohody v rámci berlínskeho procesu“ o voľnom pohybe a vzájomnom uznávaní kvalifikácií, ktoré sa dosiahli v roku 2022.
93. Rada oceňuje, že Kosovo dôrazne odsúdilo útočnú vojnu Ruska proti Ukrajine, jeho jasnú geostrategickú orientáciu, ako aj jeho dobrovoľné zosúladenie so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ a pokračujúce vykonávanie reštriktívnych opatrení EÚ, čo je dôrazné vyjadrenie strategického rozhodnutia Kosova a jeho miesta v spoločenstve hodnôt.

UKRAJINA

94. Rada opakuje, že dôrazne odsudzuje útočnú vojnu Ruska proti Ukrajine. Rada pripomína, že Európska únia neochvejne podporuje nezávislosť, zvrchovanosť a územnú celistvosť Ukrajiny v rámci jej medzinárodne uznaných hraníc, ako aj jej prirodzené právo na sebaobranu proti ruskej agresii. EÚ bude naďalej podporovať Ukrajinu a ukrajinský ľud v boji proti prebiehajúcej útočnej vojne Ruska tak dlho, ako to bude potrebné.
95. Rada oceňuje značný pokrok, ktorý Ukrajina dosiahla pri plnení cieľov, o ktoré sa opiera jej štatút kandidátskej krajiny, a to aj napriek tomu, že je terčom útokov.
96. Rada berie na vedomie správu Komisie o Ukrajine z 8. novembra 2023 a jej odporúčania a so záujmom očakáva nadchádzajúce rokovanie Európskej rady o tejto otázke.
97. EÚ je pripravená ďalej pomáhať Ukrajine v jej reformách vrátane reforiem zameraných na jej európsku cestu a v ich nepretržitom vykonávaní a je naďalej odhodlaná podporovať jej oživenie, obnovu a rekonštrukciu.

98. Rada uznáva odhodlanie Ukrajiny dosiahnuť pokrok v komplexnom a dôslednom vykonávaní reforiem v oblasti právneho štátu, súdnictva a verejnej správy, víta dosiahnutý pokrok a nabáda Ukrajinu, aby na tejto ceste rozhodne pokračovala, čo je naďalej nevyhnutné na posilnenie jej odolnosti a na ďalší pokrok v procese rozširovania.
99. Rada víta zavedenie legislatívneho a inštitucionálneho rámca pre základné práva a víta zosúladienie právnych predpisov Ukrajiny v oblasti médií s *acquis* EÚ v oblasti audiovizuálnych mediálnych služieb.
100. Pokiaľ ide o boj proti korupcii, Rada víta pokrok pri zabezpečovaní nezávislého a účinného fungovania protikorupčných inštitúcií. Ukrajina by mala pokračovať v ďalšom posilňovaní svojich protikorupčných inštitúcií a opatrení a ďalej zlepšovať svoje výsledky v oblasti vyšetrovaní a odsúdení vrátane prípadov korupcie na vysokej úrovni. Pokiaľ ide o opatrenia zamerané na obmedzenie nadmerného vplyvu oligarchov, Rada uznáva dôležité systémové riešenia, ktoré sa prijali, a očakáva v tejto súvislosti ďalší pokrok. Rada oceňuje pokrok dosiahnutý v zosúladovaní ukrajinských právnych predpisov v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí s normami FATF. Rada berie na vedomie kroky, ktoré sa podnikli v súvislosti s právami osôb patriacich k národnostným menšinám, a so záujmom očakáva ďalšie kroky, ktoré odporúča Benátska komisia.
101. Vzhľadom na prebiehajúcu agresiu Ruska bolo uskutočňovanie menovej politiky a celková správa hospodárskych záležitostí na Ukrajine vystavené mimoriadnym ťažkostiam. Fungovanie trhového hospodárstva krajiny a nezávislosť jej regulačných orgánov, najmä centrálnej banky, ktorá už podnikla rozhodné kroky, majú osobitný význam, a to aj vzhľadom na úsilie o obnovu.

102. Rada oceňuje úsilie Ukrajiny o zvýšenie energetickej bezpečnosti a nezávislosti dodávok. V súvislosti s neustálymi útokmi na energetickú infraštruktúru Ukrajiny je EÚ pripravená naďalej poskytovať podporu na posilnenie odolnosti jej energetického systému.
103. Rada kladie dôraz na ďalšie prehĺbenie odvetvovej spolupráce EÚ s Ukrajinou a jej integráciu do vnútorného trhu EÚ na základe posilneného vykonávania Dohody o pridružení medzi EÚ a Ukrajinou vrátane prehĺbenej a komplexnej zóny voľného obchodu.
104. Rada víta strategický záväzok Ukrajiny na jej ceste do EÚ a vysokú úroveň jej zosúladenia s pozíciami EÚ v rámci spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a reštriktívnymi opatreniami. Nabáda Ukrajinu, aby pokračovala v tomto pozitívnom trende smerom k plnému zosúladeniu, a to aj v súlade so zásadami zvrchovanosti a územnej celistvosti.

MOLDAVSKO

105. Rada oceňuje značný pokrok, ktorý Moldavsko dosiahlo pri plnení cieľov, o ktoré sa opiera jeho štatút kandidátskej krajiny, a to aj napriek značným výzvam vyplývajúcim z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine a hybridným krokom proti samotnému Moldavsku.
106. Rada berie na vedomie správu Komisie o Moldavsku z 8. novembra 2023 a jej odporúčania a so záujmom očakáva nadchádzajúce rokovanie Európskej rady o tejto otázke.
107. EÚ je pripravená ďalej pomáhať Moldavsku v jeho reformách vrátane reforiem zameraných na jeho európsku cestu a v ich nepretržitom vykonávaní.
108. Pokiaľ ide o základné otázky, Rada uznáva jasný záväzok Moldavska k uskutočňovaniu reformného procesu a rozhodné kroky, ktoré Moldavsko podniklo, a zdôrazňuje dôležitosť zachovania udržateľného a hmatateľného pokroku v reformách, a to najmä v oblasti právneho štátu, spravodlivosti a základných práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám.

109. Rada nabáda Moldavsko, aby pokračovalo v dosahovaní pokroku v komplexnej reforme súdnictva vrátane procesu preverovania, ako aj v boji proti korupcii, pričom je potrebné sa zamerať na posilnenie príslušných inštitúcií a ďalšie dosahovanie dobrých výsledkov v oblasti vyšetrovaní a odsúdení, a to aj pokiaľ ide o prípady korupcie na vysokej úrovni. Rada víta systémový prístup Moldavska k deoligarchizácii a nabáda ho, aby pokračovalo vo vykonávaní akčného plánu.
110. Rada berie na vedomie predbežné zistenia OBSE/ODIHR, z ktorých vyplýva, že voľby do orgánov samosprávy obcí, ktoré sa konali 5. novembra, boli pokojné a efektívne zvládnuté za náročných okolností. Zaznamenali sa však negatívne vplyvy na volebný proces, a to tak zo zahraničného zasahovania, ako aj z reštriktívnych opatrení uložených z dôvodu obáv o národnú bezpečnosť. Vzhľadom na nadchádzajúce prezidentské a parlamentné voľby Rada vyzýva Moldavsko, aby zabezpečilo, že opatrenia na boj proti škodlivému zasahovaniu budú v súlade s medzinárodnými normami.
111. Rada oceňuje odolnosť Moldavska voči bezprecedentným hybridným akciám Ruska a opätovne potvrdzuje podporu EÚ v tejto súvislosti, a to aj prostredníctvom partnerskej misie EÚ v Moldavskej republike.
112. Rada oceňuje úsilie Moldavska o zvýšenie jeho energetickej bezpečnosti a nezávislosti dodávok. Moldavsko musí ďalej zvyšovať svoju výrobnú kapacitu a posilniť opatrenia týkajúce sa energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti, a to najmä s pomocou z podporného balíka pre Moldavsko.
113. Rada uznáva pokrok dosiahnutý v reformách hospodárskeho a finančného sektora a zdôrazňuje, že je dôležité pokračovať v transformačných hospodárskych reformách, odvetvovej spolupráci a integrácii Moldavska do vnútorného trhu EÚ na základe posilneného vykonávania Dohody o pridružení medzi EÚ a Moldavskom vrátane prehĺbenej a komplexnej zóny voľného obchodu.

114. Rada víta trvalé úsilie Moldavska o posilnenie jeho rámca verejnej správy a riadenia verejných financií a vyzýva Moldavsko, aby pokračovalo v posilňovaní svojich administratívnych a inštitucionálnych kapacít na všetkých úrovniach. Mala by pokračovať systémová spolupráca s občianskou spoločnosťou v oblasti reforiem s včasnejšími a transparentnejšími konzultáciami o procese tvorby práva.
115. Rada opätovne vyjadruje záväzok podporovať zvrchovanosť a územnú celistosť Moldavskej republiky v rámci jej medzinárodne uznaných hraníc.
116. Rada víta pevný a zásadový postoj Moldavska k odsúdeniu agresie Ruska voči Ukrajine. Rada víta strategický záväzok Moldavska na jeho ceste do EÚ a významné zvýšenie jeho zosúladenia s pozíciami EÚ v rámci spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a s reštriktívnymi opatreniami. Nabáda Moldavsko, aby pokračovalo v tomto pozitívnom trende smerom k úplnému zosúladeniu, a to aj v súlade so zásadami zvrchovanosti a územnej celistvosti.

GRUZÍNSKO

117. Rada berie na vedomie správu Komisie o Gruzínsku z 8. novembra 2023 a jej odporúčanie a so záujmom očakáva nadchádzajúce rokovanie Európskej rady o tejto otázke.
118. Rada vyzýva Gruzínsko, aby preukázalo jasný záväzok voči hodnotám EÚ, pokračovalo v dosahovaní pokroku v reformnom programe a splnilo podmienky stanovené Komisiou inkluzívnym, zmysluplným a nezvratným spôsobom s cieľom dosiahnuť ďalší pokrok smerom k budúcemu členstvu v EÚ.
119. Rada náležite berie na vedomie skutočné ambície prevažnej väčšiny gruzínskeho ľudu zamerané na členstvo v EÚ. Rada víta celkový dobrý legislatívny rámec, inštitucionálne usporiadanie a dynamickú občiansku spoločnosť vrátane kontrolných organizácií a pripomína, že tieto prvky poskytujú Gruzínsku pevný základ pre dosiahnutie pokroku v demokratických reformách a reformách v oblasti právneho štátu.

120. Pokiaľ ide o niektoré základné otázky týkajúce sa rozširovania, Rada uznáva najmä celkový pokrok v oblasti reformy verejnej správy, verejného obstarávania a hospodárskych reforiem. Rada víta celkovú prípravu Gruzínska na prevzatie záväzkov vyplývajúcich z členstva, podporuje trvalú úroveň zosúladovania s *acquis* a normami EÚ a ďalšie prehĺbenie odvetvovej spolupráce s EÚ na základe posilneného vykonávania Dohody o pridružení medzi EÚ a Gruzínskom vrátane prehĺbenej a komplexnej zóny voľného obchodu. Nabáda tiež Gruzínsko, aby pokračovalo v plnení kritérií liberalizácie vízového režimu.
121. Rada vyzýva všetkých politických aktérov v Gruzínsku, aby preukázali konštruktívnu spoluprácu a dialóg, prekonal polarizáciu a zdržali sa krokov, ktoré by mohli ďalej prehĺbiť politické napätie a brzdiť demokratické inštitúcie a reformný program krajiny. Rada okrem toho pripomína, že Gruzínsko sa zaviazalo, že zaručí, aby občianska spoločnosť bola schopná fungovať slobodne a aktívne, inkluzívne a zmysluplne sa zúčastňovať na procese tvorby politík. Tým by sa zabezpečil účinnejší a udržateľnejší pokrok v reformách v základných oblastiach, najmä v oblasti právneho štátu a základných práv.
122. Rada tiež zdôrazňuje dôležitosť boja proti dezinformáciám a zahraničnej manipulácii s informáciami a zahraničnému zasahovaniu proti EÚ a jej hodnotám a vyzýva Gruzínsko, aby na tento účel podniklo zmysluplné kroky.
123. Rada opätovne zdôrazňuje, že prioritou krajiny by malo zostať riadne fungovanie demokratických inštitúcií a reformy týkajúce sa spravodlivosti a právneho štátu. Rada zdôrazňuje, že v súlade s európskymi normami a odporúčaniami Benátskej komisie je potrebné ďalej posilniť a zabezpečiť úplnú nezávislosť, zodpovednosť a nestrannosť všetkých štátnych inštitúcií, a najmä súdnych inštitúcií, prokuratúr a menových inštitúcií. Rada zdôrazňuje, že je dôležité dosiahnuť dobré výsledky vo vyšetrowaní prípadov korupcie a organizovanej trestnej činnosti a vykonávať opatrenia na deoligarchizáciu prostredníctvom systémového prístupu.

124. Pokiaľ ide o volebnú reformu, Rada pripomína, že na posilnenie demokracie je naďalej nevyhnutný pevný rámec v súlade s európskymi a medzinárodnými normami. Rada vyzýva Gruzínsko, aby zabezpečilo slobodný, spravodlivý a konkurencieschopný volebný proces, najmä v roku 2024, a aby v plnej miere vykonalo odporúčania OBSE/ODIHR a Rady Európy/Benátskej komisie z minulých volieb.
125. Rada opätovne zdôrazňuje, že Gruzínsko musí umožniť úplné dodržiavanie základných práv vrátane slobody a plurality médií, práva na slobodu presvedčenia, zhromažďovania a prejavu a ochrany LGBTI osôb pred zastrašovaním, násilím a diskrimináciou.
126. Rada opätovne potvrdzuje, že EÚ podporuje zvrchovanosť, nezávislosť a územnú celistvosť Gruzínska v rámci jeho medzinárodne uznaných hraníc, a zdôrazňuje, že EÚ je naďalej pevne odhodlaná podporovať mierové riešenie konfliktov a svoju politiku neuznania a angažovanosti, a to aj prostredníctvom prítomnosti pozorovateľskej misie EÚ v Gruzínsku.
127. Rada zdôrazňuje svoje silné očakávanie, že Gruzínsko značne zvýši svoje zosúladenie s pozíciami EÚ v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a reštriktívnymi opatreniami, a to aj so zásadami zvrchovanosti a územnej celistvosti. Vyzýva tiež Gruzínsko, aby prioritne zvrátilo negatívny trend a dosiahlo pokrok smerom k úplnému zosúladeniu. To by bolo jasným znakom strategického cieľa krajiny, ktorým je členstvo v EÚ. Rada nabáda Gruzínsko, aby pokračovalo v dobrej spolupráci s EÚ s cieľom zabrániť obchádzaniu reštriktívnych opatrení EÚ vrátane opatrení voči Rusku a Bielorusku.